

stuks uit de verteerde omhulling te voorschijn traden. Het hoorn- en duizendblad groeide er nog maar steeds lustig op los en maakte telkens weer nieuwe scheuten.

De nacht van 24 op 25 Oct. kenmerkte zich door een verschrikkelijk zwaar weer, gepaard met hevige hagelslagen. Daar de hagelsteen nog al vrij groote afmeting hadden, dacht ik onwillekeurig aan mijn glasbedekking, doch dit bleek 's morgens nog al aardig mee te vallen. Veel mooi najaarsweer brachten Oct. en Nov. niet mee; terwijl op 13 Nov. bij vliegend stormweer boomen en schoorsteenrook het hard te verantwoorden hadden. Benauwende oogenblikken waren er onder, waarom ik mij dan ook al vroeg naar mijn overdekte waterplasje spoedde. Met één oogopslag was ik overtuigd, dat de hevige wind danig onder de ruiten der overdekking had huisgehouden.

Niet minder dan drie banen ruiten waren er kris en kras afgeslagen en lagen rondom verspreid en in het water. Zooals het meestal gaat, had ik ook hier een geluk bij een ongeluk, want bij nader onderzoek bleken er per slot van zaken toch maar in het geheel drie gebroken. Wel mocht het een wonder heeten, dat de overigens houten afdekking nog zoo op haar plaats was gebleven.

De eenigste die zich bij al die winden-ruïne goed bevonden dat waren de visschen; deze toch sprongen en dartelden herhaaldelijk boven het water uit en schenen zich werkelijk aan die rijkelijke versche en frissche luchttoevoer te goed te doen.

Na $\frac{3}{4}$ tobbens was het zaakje echter weer opgeknapt en het glas tegen verdere ongelukken in 't vervolg voor goed beschermd.

Veel had het tot nu toe nog niet weg van een naderende winter, tot eindelijk 22 en 23 Nov. bij afwisseling wat natte sneeuwbuien en vorst brachten; 's morgens wees de thermometer 2° à 4° vorst, wat voor dezen tijd van het jaar zacht was te noemen; van deze gelegenheid maakte ik tevens gebruik en nam het sluitstuk van de overdekking weg om wat frissche lucht toe te laten.

Ik achtte dit wel noodig, daar het water ± 11 dagen van de buitenlucht afgesloten was geweest. Een vet, wazig vlies bedekte het water, hetwelk op dat oogenblik een stand aan wees van 42° F. Nog steeds lagen drie stevige bladen, gaaf en wel, en daartusschen ook nog een zaadbol der witte plomp, het naderen der winter af te wachten.

Gedurende een kwartier ververschte ik het water, stroopte tegelijkertijd met een lange stok het vette vlies er af en sloot daarna voorgoed de afdekking »op hoop van zegen« dicht.

Thans, 3 Januari 1910, laat nog steeds de winter op zich wachten, terwijl de thermometer dagelijks eene gemiddelde temperatuur aangeeft van 45° tot 48° F. en ik weet mij dan ook niet te herinneren, ooit zulk een zachte winter medegemaakt te hebben.

Amsterdam

W. H. DE F.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

blz.

LITERATUUROVERZICHT.

„Iedere poging om in den tegenwoordigen tijd tot een wereldbeschouwing te komen, moet noodzakelijk zijn diepsten grond in de natuurwetenschappen vinden.”

Prof. ELIE METCUNKOFF.

Alle Nederl. Ornithologen zullen wel reeds op de hoogte zijn van het weldra bij Nijhoff verschijnende *Oölogische werk van den Heer van Pelt Lechner*, met de zeer mooi uitgevoerde eierafbeeldingen van Nederl. vogels, daar de heer Nijhoff iemand stuurde die alle Ornithologen zou atreizen met een proef. Daarom zal het onnoodig zijn hier nog stil te staan bij dit mooie werk. Deze literatuuroverzichten bedoelen meer de opmerkzaamheid te vestigen op de werken, die degenen, die de *buitenlandsche pers* niet in haar geheel kunnen overzien, anders nooit

onder de oogen zouden komen. Ons kleine landje met zijn biologische pers van geringen omvang heeft meestal geen mysteries meer voor belangstellenden, en ieder heeft zich reeds spoedig een zelfstandig oordeel gevormd over een pas verschenen werk, zoodat bespreking overbodig is.

Ik zeg dit expres, om niet den schijn te hebben dat ik inlandsche verdiensten over 't hoofd zie.

Mochten sommige lezers het echter wenschen, dan ben ik gaarne bereid.

Prof. Dr. Otto Zacharias gaf een zeer interessant boek uit, getiteld: *Das Plankton als Gegenstand der naturkundlichen Unterweisung in der Schule. Ein Beitrag zur Methodik des biologischen Unterrichts und zu seiner Vertiefung*, dat nu reeds in tweede druk is verschenen bij Thomas, te Leipzig, voor 5.50 M. (4.20 M. voor leden van de Deutsche Naturw. Gesellschaft). Ieder die of belangstelt en verstand heeft van onderwijs »in naturalibus« of het doet voor het Plankton zelf, moet persé dit boek lezen en overdenken. Het loont zeer de moeite. Bölsche wijdt er in zijn werk: »*Auf dem Menschenstern*« een groot hoofdstuk aan (60 bladzijden), getiteld »*Plankton, ein Kapitel vom biologischen Unterricht*«. Ook dit hoofdstuk moet ik ten zeerste iedereen ter lezing aanbevelen; het is waard verschillende malen met aandacht gelezen te worden. Zeer waar en mooi geeselt Bölsche daarin ook de verzamelwoede (pag. 164). Hij treft reeds den spijker op den kop met zijn zinnen: »*Der Sammelkasten, das Herbarium, fressen die Natur auf!*« en »*Die Natur stirbt an ihrem Kurswert*« en »*Wenn die Schule den Sammeltrieb verwerten soll, so muss es vor allem gelten, ihn auf harmlosere Stoffe abzulenkens*«.

Zijn verhaal van Drosera-excursies is totaal analoog met de klacht van B. W. v. D. in de »Levende Natuur« (aflevering 6). Andere, pas verschenen mooie uitgaven over Plankton zijn: *Planktonkunde van Dr. Steuer* (Teubner 1910) m. 365 Abbild 600 S; 26 M. Voor de eerste maal is hier een volledige samenstelling van de geheele Planktologie gegeven. De bewerking is prachtig; het is een standaardwerk.

Einführung in die physiologie der einzelligen (Protozoën) von Dr. S. v. Prowazek (Teubner 1910) 51 Abb. 6 Mark, is eveneens een boek van groote wetenschappelijke waarde. Een aardige trek van dit werk is dat het de nieuwste uitkomsten van de Morphologie der Protozoen met de Physiologie in verband ziet te brengen.

Violet's Studienführer: Wie studiert man Biologie? Eine Einführung in die Wissenschaft für angehende Studierende der Botanik und Geologie und deren Ergänzungswissenschaften, mit Ratschlägen zur zweckmässigen Anordnung des Studienganges von Dr. Bruck (Stuttgart 1910; 2.50 Mk.) Dit boekje is van zó'n enorme waarde voor belanghebbenden dat ik er onmogelijk in een paar woorden genoeg over zeggen kan. Laat daarom ieder zich dit boekje aanschaffen; hij zal 't evenals ik, steeds weer eens inkijken. Natuurlijk zijn er vele dingen bij, die alleen op Deutsche toestanden slaan; ook is het wel eens hier en daar wat onvolledig.

Voor lezers die met hun schooltuin of proeftuintje nog geen raad weten is *Der Pflanzengarten, seine Anlage und seine Verwertung von Prof. Dr. Pfuhl* (Leipzig 1910) f 1.85 onmisbaar. Het aardige boekje (150 blz.) geeft antwoord op de vraag of een tuin tot steun kan zijn voor het onderwijs, dat de levenswijze der planten als het hoofddoel beschouwt. En de bevestiging van deze vraag is daarin prachtig gegeven. Met een lijst van planten, die daarvoor in aanmerking moeten komen sluit het werkje.

En thans is »*The Cambridge Natural History*« aan de beurt. Dit groote werk, van 10 zware deelen à 17 Sh. is voor mij steeds een onmisbare »*systematische handleiding*« geweest bij de studie. Het zijn boeken om na te slaan, om steeds naast je te hebben staan. Als zoodanig zijn ze dan ook bedoeld; ze zijn zoo kort en beknopt mogelijk ingericht en geven een zoo uitvoerig mogelijk overzicht over alle soorten, als dat overeen te brengen is met de plm. 600 pagina's van elk deel. Ik vind de overweldigende stofmassa met zó'n meesterschap gesneden en verwerkt, dat men reeds dáárom alleen al, gaarne er in bladert en snuffelt. Ze zijn mooi geïllustreerd met afbeeldingen tusschen den text hier en daar. Uitgevers zijn Harmer en Shipley bij Macmillan and Co. te Londen. Iedere dierenafdeeling is door een bekenden specialist van die afdeeling bewerkt. Elk deel is afzonderlijk te krijgen. Deel I: Protozoën, Sponsen, Coelenteraten, Chenophoren, Echinodermen; Deel II: Wormen; Deel III: Weekdieren en recente en fossiele Brachiopoden; Deel IV: Kreeften, Trilobieten, Spinnen; Deel V: Duizendpooten, Insecten (1ste gedeelte); Deel VI: Insecten (2e gedeelte); Deel VII: Tunicaten en Amphioxus en Visschen; Deel VIII: Amphibiën en Reptiliën; Deel IX: Vogels; Deel 10: Zoogdieren.

Toen Roosevelt verleden jaar naar Afrika ging om te schieten, is hij in zekeren zin door *Radclyffe Dugmore* voor den gek gehouden, want deze is, toen hij van voornoemde reisplannen hoorde, hem vóór geweest; maar niet om in Engelsch-Oost Afrika te schieten en te vernielen, maar om te photographieeren, omdat hij bang was, dat anders al het moois uitgeroeid zou zijn, als hij er kwam met zijn toestel, om het voor eeuwig in platen vast te leggen. Er is tegenwoordig in Oost Afrika een zeer levendig photographieeven, Shillings is begonnen,

Dr. Berger is gevolgd, en nu weer Dugmore. Deze laatste heeft een prachtig boek daarover uitgegeven, dat zoo waar nu reeds het 4de zware deel is dat in korten tijd over die streken verschijnt. Het heet: *Camera adventures in the African Wilds*, London Heinemann 1910. Het is een 4^e deel van 230 pagina's met 134 schitterende photo's naar het wilde leven. Het eenige bezwaar is dat het nog al duur is, n.l. f 21. Het grootste deel zijn dagopnamen; ze overtreffen vaak nog die van de bovengenoemde reizigers. De tekst is onderhoudend geschreven; de uitgave is royaal. Dezelfde auteur schreef »*Camera and Countryside*« doch dit werk bezit ik niet en ik heb het ook nooit gezien. *The production of Horticultural varieties by Prof. Hugo de Vries* (een »Masters Lecture« van 28 Sept. '09) werd bij Spottiswoode and Co London in 1910 overgedrukt uit *The Journal of the Royal Horticultural Society*. Dit behoeft geen aanbeveling. Het geeft bovendien een aardige herinnering aan de Kunstkringlezing gedurende i.l. Tentoonstellingsdagen, waar hetzelfde onderwerp ook telkens ter sprake kwam, naar aanleiding van de duin flora.

Dordrecht.

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

Ned. Mycologische Vereeniging. Op 10, 11 en 12 Sept. 1910 zal te Zeist in het gebouw der Protestantenbond eene *Paddenstoelententoonstelling* gehouden worden.

Behalve levende paddenstoelen, die zooals zij in de natuur voorkomen op mos, gras enz. tentoongesteld zullen worden, zijn reeds een paar belangrijke inzendingen toegezegd; eene collectie plantenbeschadigingen door zwammen door het Botanisch Laboratorium te Utrecht; eene inzending, aantoonende het exhaleeren van blauwzuur door sommige paddenstoelen, door den heer L. van Berk; verder waarschijnlijk eene collectie zwammenmodellen in papier maché en afbeeldingen van fungi.

Zij, die levend materiaal voor de tentoonstelling willen inzenden worden beleefdelijk verzocht, zulke *franco* te zenden aan den heer L. van Berk, 1e Dorpsstraat te Zeist, tot en met uiterlijk 9 September.

Voor nadere inlichtingen wende men zich tot den ondergeteekende.

Moge door een druk bezoek blijken dat de belangstelling in deze planten weer gestegen is.

Leiden, Hoogewoerd 177.

F. A. DES TOMBE.

Secr.-Penn. der Regelingscommissie.

Door prachtig weer begunstigd had 3 Augustus in de omstreken van Zeist onder leiding van den heer L. van Berk de 1e excursie in dit jaar plaats. Een 15 tal leden, uit verschillende streken des lands aldaar bijeengekomen, maakten de excursie mede. Bezocht werden de buitenplaatsen Kersbergen, Schoonoord en Molenbosch, die door hunne verscheidenheid in terrein velerlei soorten paddenstoelen herbergen.

Van de vondsten memoreeren wij: *Lepiota rhacodes*, *Omphalia fibula*, *Lactarius piperatus*, *Russula nigricans*, *Russula citrina*, *Hypholoma lacrymabundum*, *Boletus cyanescens*, *Hydnum subquammum*, *Phallus impudicus*, *Phallus caninus*, *Cyathus striatus*, *Peziza leporina*, *P. haemisphaerica*, *Leotia lubrica*, *Xylaria polymorpha*, *Cordyceps ophioglossoides*, *Helvella lacunosa*.

Kortom nog veel meer is er gevonden en woorden van dank mogen dan ook niet ontbreken worden aan den heer Van Berk voor zijn uitstekende leiding, en de bezitters der buitenplaatsen voor het welwillend verschaffen van toegang.

F. A. DES TOMBE.

De Muurflora van Thorn. Thorn is een heel klein, stil dorp met een eenigszins stad-achtig voorkomen en een groot verleden. Allerlei dingen herinneren aan den tijd, toen de beroemde abdij er nog stond, en de vele oude muren zijn voor een deel afkomstig van bij die abdij behorende gebouwen.

Bij een bezoek in de 2e helft van Juni 1910 noteerde ik de volgende op die muren groeiende planten, waaruit de zeer bijzondere rijkdom der Thornsche muurflora voldoende blijkt:

I. *Korstmossen.* *Lecidea spec.*, *Lecanora fusca*, *Xanthoria parietina*, *Aspicillea cinerea*.

II. *Mossen.* *Tortula muralis*, *Ceratodon purpureus*, *Grimmia pulvinata*, *Homalothecium sericeum*, *Bryum argenteum*.

III. *Varens.* *Polypodium vulgare* (1 ex.), *Polystichum filix mas* (1 ex.), *Asplenium trichomanes* (weinige ex.), *Asplenium ruta muraria* (zeer veel).

IV. *Eenzaadlobbigen.* *Agrostis canina*, *Bromus sterilis*, *B. tectorum*, *B. mollis*, *Festuca duriuscula*, *Holcus lanatus*, *Lolium perenne*, *Poa compressa*, *P. annua*, *P. pratensis*.

V. *Tweezaadlobbigen.* *Urtica dioica*, *U. urens*, *Rumex acetosa*, *R. acetosella*, *R. crispus*, *R. obtusifolius* (1 ex.), *Sagina nodosa*, *Spergula arvensis*, *Arenaria serpyllifolia*, *Cerastium glomeratum*, *C. triviale*, *C. Semidecandrum*, *Ranunculus repens*, *Papaver rhoeas* (1 ex.), *Chelidonium majus*, *Corydalis lutea* (eenige ex. aan een brugje) *Nasturtium silvestre*, *Sinapis arvensis*, *Diplotaxis*